

člověk a jeho svět v českých školách v zahraničí

Metodický materiál pro učitele 1.–5. ročníku základní školy

HANA HAVLÍNOVÁ

Obsah

Úvod	2
Přehled vybraných očekávaných výstupů	3
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-3-1-02	4
<i>Návštěva České republiky .....</i>	<i>5</i>
<i>Moje místo v Česku .....</i>	<i>9</i>
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-04	11
<i>Cestujeme do české republiky – zajímavosti z krajů .....</i>	<i>12</i>
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-05	17
<i>Návštěva České republiky .....</i>	<i>19</i>
<i>Vánoční zvyky .....</i>	<i>21</i>
<i>Oslavy Velikonoc.....</i>	<i>23</i>
<i>Česká republika – člen Evropské unie.....</i>	<i>25</i>
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-06	27
<i>Symbyly české státnosti .....</i>	<i>28</i>
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-3-3-02	31
<i>Zveme vás na výlet za památkami České republiky.....</i>	<i>32</i>
<i>Češi známi i neznámi .....</i>	<i>34</i>
<i>Zpátky v čase.....</i>	<i>35</i>
METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-3-03	36
<i>Územní vývoj českých zemí .....</i>	<i>38</i>
<i>Historické osobnosti – úvod.....</i>	<i>40</i>
<i>Historické osobnosti.....</i>	<i>41</i>
<i>Proměny dopravních prostředků.....</i>	<i>43</i>
Závěr.....	46

Úvod

Cílem materiálu je poskytnout českým školám v zahraničí metodickou a didaktickou podporu umožňující žákům na 1. stupni základní školy (dále ZŠ) osvojení znalostí z oblasti českých reálií. Vzdělávací obsah (očekávané výstupy a doporučené učivo RVP ZV) ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět není nutné v českých školách v zahraničí realizovat v plném rozsahu, neboť všichni žáci plní povinnou školní docházku v místních školách. Výuku doplňujeme pouze o témata, která nejsou v dané zemi součástí standardního kurikula, a směřujeme k naplnění vybraných očekávaných výstupů z tematických okruhů Místo, kde žijeme a Lidé a čas. Prostřednictvím rozmanitých činností, seznamováním s významnými okamžiky, s osobnostmi v historii naší země a s její rozmanitostí v žácích přirozeným způsobem probouzíme kladný vztah k České republice jako k zemi, ze které pocházejí nebo ke které mají rodinné vazby. Při osvojování znalostí a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky, dojmy, reagovat na myšlenky a názory druhých, a tím je výuka bezprostředně spjata také s výukou českého jazyka.

Dle § 18 odst. 1 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, by do školních vzdělávacích programů českých škol v zahraničí měl být zařazován pouze vzdělávací obsah týkající se českých reálií a naplňování očekávaných výstupů ve 2. období 1. stupně ZŠ. Přesto doporučujeme tento „vlastivědný“ vzdělávací obsah nenásilně zařazovat již od počátku školní docházky, např. prostřednictvím vhodných textů používaných při výuce českého jazyka, a tak dát žákům příležitost, aby se s českými reáliemi seznamovali kontinuálně a měli možnost si postupně svoje znalosti o životě v České republice upevňovat a prohlubovat.

Metodický materiál vychází z aktuálního znění RVP ZV (2021) a je založen na:

- provázanosti s výukou českého jazyka;
- metodické celistvosti;
- výběru vzdělávacího obsahu, který odpovídá specifikům primárního vzdělávání;
- návaznosti vybraných výstupů v 1. a 2. období 1. stupně;
- zapojení inovativních prvků do výuky.

Vybrané očekávané výstupy jsou uvozeny úvodním metodickým ukotvením, které zdůvodňuje potřebnost pro vzdělávání v české škole v zahraničí, ukazuje návaznost na jiné výstupy, uvádí doporučené učivo, vhodné didaktické metody a způsoby hodnocení a odkazuje na využitelné digitální zdroje. Uvedeny jsou také indikátory (požadavky), které učitel i žákovi pomáhají sledovat, zda očekávaný výstup naplnil. Každý očekávaný výstup je doplněn o ilustrativní pracovní listy, které obsahují zadání směřující k naplňování jednotlivých indikátorů. Tyto pracovní listy může učitel přímo využít ve své výuce nebo si je upravit pro potřeby svých žáků.

Poděkování patří vyučujícím České školy bez hranic v Ženevě a České školy bez hranic v Paříži, kteří se ve 2. pololetí školního roku 2021/2022 zapojili do ověřování pracovních listů ve výuce a poskytli podněty k jejich úpravám.

Přehled vybraných očekávaných výstupů

Výstup	učivo	navazuje na výstup	indikátory: žák:
STO, KDE ŽIJEME Vysvětlivky: 1. období (1.-3. ročník) 2. období (4.-5. ročník)	kraje ČR: Praha a vybraný region (místo odkud pocháží) ČR: pohory, nejvyšší hora, řeky, hlavní město, kraje, specifika vybraného regionu, památky UNESCO a jiné kulturní památky, orientace na mapě ČR	x Čís-3-1-02 zařazení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)	1. zná hlavní město ČR, určí jeho polohu na mapě ČR 2. uvede příklady významných pražských památek 3. vlastními slovy popisuje místo v ČR, odkud pochází, nebo které má rád/a, zná jeho český název a dokáže ho vyhledat na mapě ČR 1. rozumí českým názvům na mapě ČR 2. uvede příklad specifika vybraného regionu 3. vyhledá informace o vybraném místě a sdílí je s ostatními
Čís-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	ČR: pohory, nejvyšší hora, řeky, hlavní město, kraje, specifika vybraného regionu, památky UNESCO a jiné kulturní památky, orientace na mapě ČR	x Čís-3-1-02 zařazení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)	1. naleznou a popíše rozdíly mezi životem v ČR a zemi, kde žije (rozloha, počet obyvatel, velikost a počet obyvatel hlavního města, přístup k moři, podnebí, krizové telefonní linky, pravidla silničního provozu) 2. pojmenuje rozdíly mezi oslavami Velikonoc a Vánoc v ČR a zemi, kde žije 3. určí polohu ČR na mapě Evropy, zařadí ČR mezi středoevropské státy 4. rozumí českým názvům na mapě ČR a na mapě Evropy 5. uvede na příkladu, co znamená, že ČR je součástí EU
Čís-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	charakteristika ČR a obyvatelstva, ČR jako středoevropský stát a součást EU, měna, tíšňová volání na území ČR, lidové tradice (Velikonoc, Vánoce)	x Čís-3-1-02 zařazení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)	1. vlastními slovy popisuje státní zřízení ČR 2. zná jméno současného prezidenta ČR 3. rozpozná české státní symboly a uvede příklad jejich použití
Čís-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	země odkud pocháží: základy státního zřízení a politického systému ČR, státní symboly	x Čís-3-1-02 zařazení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)	1. uvede příklad historické nebo kulturní památky vybraného kraje (místa, odkud pocháží) 2. uvede příklad světově známého českého rodáka a oblast, ve které působil, nebo působil (např. umění, sport) 3. popíše nebo zvoleným způsobem ztvární vybranou událost z minulosti spjatou s místem, odkud pochází
LIDÉ A ČAS	významné historické nebo kulturní památky vybraného kraje, světově známí čeští rodáci, významné události	x Čís-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu	1. vyhledá a zpracuje informace o způsobu života na českém území ve vybraném časovém období a sdílí je s ostatními 2. umístí na časovou osu vybrané dějinné události 3. zvoleným způsobem ztvární příběh vybrané osobnosti a vlastními slovy objasní její význam v českých dějinách 4. na vybraném předmětu ilustruje jeho proměny v průběhu času 5. na základě historických map popíše územní vývoj českých zemí
Čís-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků	minulost země, odkud pocháží: proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, dějiny jako časový sled události, historické a kulturní památky související s konkrétním historickým obdobím, osobnosti, které měly vliv na proměny českého území a na utváření české státnosti (např. Cyril a Metoděj, sv. Václav, Karel IV., Rudolf II., J. A. Komenský, M. Terezie, T. G. Masaryk, V. Havel)	x Čís-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu	1. vyhledá a zpracuje informace o způsobu života na českém území ve vybraném časovém období a sdílí je s ostatními 2. umístí na časovou osu vybrané dějinné události 3. zvoleným způsobem ztvární příběh vybrané osobnosti a vlastními slovy objasní její význam v českých dějinách 4. na vybraném předmětu ilustruje jeho proměny v průběhu času 5. na základě historických map popíše územní vývoj českých zemí

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-3-1-02

Žák začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě).

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání českých reálií je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. To napomáhá pěstování citového vztahu k českému prostředí, k rozvoji sounáležitosti žáků s konkrétním místem v České republice, odkud pochází jejich rodina, a k postupnému budování národní hrdosti.

Na daný výstup ve 2. období (4. a 5. ročník) navazují očekávané výstupy:

- ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam
- ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- zná hlavní město ČR a určí jeho polohu na mapě ČR
- uvede příklady významných pražských památek
- vlastními slovy popíše místo v ČR, odkud pochází nebo které má rád/a, zná jeho český název a dokáže ho vyhledat na mapě ČR

Učivo: kraje ČR: Praha a vybraný region (místo, odkud pocházím)

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- výuka vycházející z vlastních prožitků žáka (návštěva ČR, vyprávění rodičů/prarodičů)
- osvojování místních názvů prostřednictvím práce s mapami
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žakovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno dvěma pracovními listy (Návštěva České republiky, Moje místo v Česku).

Doporučení z ověřování: Před zařazením pracovního listu je vhodné vést s žáky rozhovory o České republice, jaká místa znají, kde už byli a co navštívili. Nezbytnou součástí je práce s vlastivědnou mapou České republiky.

Zdroje:

- ČT edu: [Česká republika](#)
- ČT edu: [Naše vlast](#)
- ČT edu: [Praha](#)
- Šedá, Simona a kol. [Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Člověk a jeho svět](#). NÚV, 2016.

Návštěva České republiky

Pracovní list 1¹

Doporučený ročník: 3.

Cíl: Žák zná hlavní město ČR a některé významné pražské památky.

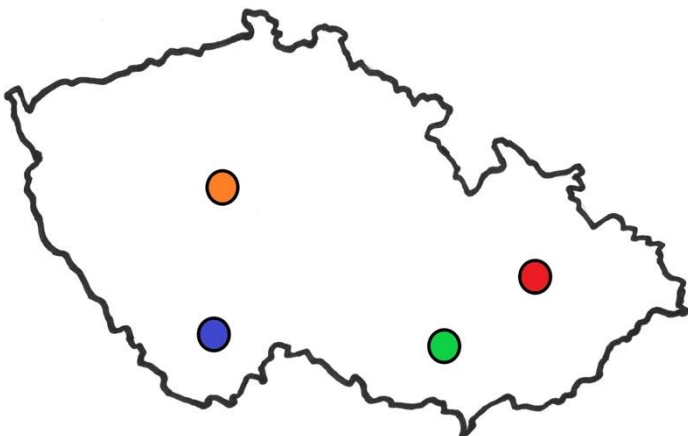
1. Během určeného času (3 minuty) zapisujte slova, která vás napadají, když se řekne Praha.

2. Představte ostatním, co jste zapsali a pokuste se zapsaná slova roztřídit do skupin a označit barvami:

příroda, památky, historické osobnosti, sport, kultura.

Pokud máte něco neoznačené, vytvořte svoji vlastní skupinu.

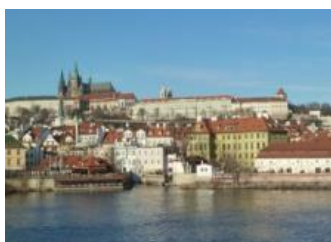
3. Použijte vlastivědnou mapu a vyberte, které místo na mapě označuje Prahu.

¹ Zdroj: Havlíková, Hana: Praha. ČT edu: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/6447-ucitelka-4-tr-praha?vsrc=vyhledavani&vsrclid=Hana+Havl%C3%ADnov%C3%A1>

4. Přečtěte si text a označte správnou fotografii.

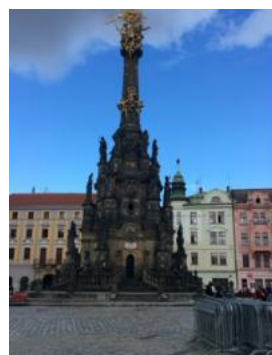
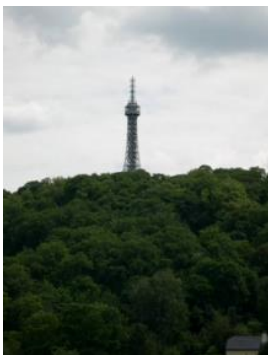
Pražský hrad se vypíná vysoko nad řekou Vltavou. V prostoru obehnaném hradbami se nachází palácové budovy, čtyři nádvoří a Chrám sv. Víta, ve kterém jsou uloženy korunovační klenoty. Pražský hrad je sídlem prezidenta republiky.

Budova Národního divadla se nachází na nábřeží Vltavy. Na první pohled upoutá svou pozlacenou střechou. Vnitřní prostory jsou také bohatě zdobené. Zajímavostí jsou tři opony, první železná, druhá malovaná Vojtěchem Hynaisem a třetí červená sametová.

Na vrchu Petřín je již z dálky vidět Petřínská rozhledna, ke které můžeme vystoupat pěšky nebo se vyvézt lanovkou. Petřínská rozhledna byla postavena jako napodobenina francouzské Eiffelovy věže, oproti ní je ale čtyřikrát menší.

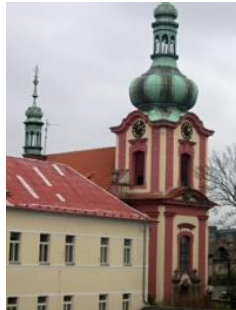
Z jednoho břehu na druhý se přes řeku Vltavu můžeme dostat po 19 mostech. Nejstarším pražským mostem je kamenný Karlův most. Spojuje Staré Město a Malou Stranu a je zdoben 30 sochami a sousošími.

Václavské náměstí je jedno z hlavních pražských náměstí. Má tvar obdélníku, dlouhé je přibližně 750 m a široké 60 m. Na jeho horním konci vidíme budovu Národního muzea a jezdeckou sochu svatého Václava.

Na Staroměstském náměstí upoutá pozornost budova Staroměstské radnice s orlojem. Je to třetí nejstarší orloj na světě, který stále funguje. Nad astronomickým ciferníkem jsou dvě okna, ve kterých se vždy v celou hodinu pohybují apoštolové.

5. Znáte nějakou další pražskou památku? Napište, co o ní víte. Můžete se podívat do knihy o Praze, do turistického průvodce Prahou nebo na internet.

6. Přečtěte si zajímavosti o Praze a z nabídky vyberte chybějící slova:

Praze se také říká _____.

Na Václavské náměstí by se vešlo asi _____ fotbalových hřišť.

Stanice Náměstí Míru je _____ stanicí pražského metra.

Nejdelší pražská ulice Strakonická měří _____ kilometrů.

Pražský hrad je zapsán do Guinnessovy knihy rekordů jako _____ hrad na světě.

(největší, nejhlubší, patnáct, šestnáct, stovčezatá)

Řešení pro učitele:

Praxe se také říká **s t o v ě ž a t á**.

Na Václavské náměstí by se vešlo asi **p a t n á c t** fotbalových hřišť.

Stanice Náměstí Míru je **n e j h l u b š í** stanicí pražského metra.

Nejdelší pražská ulice Strakonická měří **š e s t n á c t** kilometrů.

Pražský hrad je zapsán do Guinessovy knihy rekordů jako **n e j v ě t š í** hrad na světě.

Zdroje:

- Fotografie ze soukromého archivu Hany Havlínové
- ivabalk. Pixabay.com: [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupný pod licencí Public Domain na WWW: <<https://pixabay.com/photos/national-theater-prague-history-4355760/>>.
- Lenalensen. Pixabay.com: [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupný pod licencí Public Domain na WWW: <<https://pixabay.com/photos/prague-charles-bridge-moldova-3339312/>>.
- Chmee2. Wikimedia.org: Zeleznicni [online]. 2007-02-16 [cit. 2020-03-28]. Dostupný pod licencí Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 na WWW: <<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zeleznicni.jpg>>.

Moje místo v Česku

Pracovní list 2

Doporučený ročník: 3.

Cíl: Žák se orientuje na mapě ČR, rozumí českým názvům, ví, že ČR je rozdělena na kraje, a popíše krajinu v okolí vybraného místa.

1. Vyberte si místo v České republice, které dobře znáte. Použijte vlastivědnou mapu a doplňte údaje:

Název místa:

Krajina v jeho okolí:

Nejbližší řeka (potok) nebo rybník (jezero, přehrada):

Nejbližší pohoří (hora, kopec):

Zajímavost:

Proč jste si místo vybrali:

2. Vyznačte, ve kterém kraji se vybrané místo nachází:

3. Pokud máte fotografii nebo obrázek vybraného místa, můžete si je sem nalepit.

4. Vyprávějte o svém místě spolužákům nebo panu učiteli / paní učitelce.

Zdroje:

- Happenstance. Wikimedia.org: *Czech-regions* [online]. 2006-06-04 [cit. 2021-10-15]. Dostupný pod licencí Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 na WWW: <<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Czech-regions.png>>.

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-04

Žák vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam.

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání českých reálií je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. To napomáhá pěstování citového vztahu k českému prostředí, k rozvoji sounáležitosti žáků s Českou republikou a k postupnému budování národní hrdosti.

Při osvojování výstupu se uplatňuje návaznost na očekávaný výstup:

- ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- rozumí českým názvům na mapě České republiky
- uvede specifika vybraného regionu (např. čím se vyznačuje krajina, osídlení)
- vyhledá informace o vybraném místě a sdílí je s ostatními

Učivo: Česká republika – pohoří; nejvyšší hora; řeky; hlavní město; kraje; specifika vybraného regionu; památky UNESCO a jiné kulturní památky; orientace na mapě ČR

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- výuka vycházející z vlastních prožitků žáka (návštěva ČR, vyprávění rodičů/prarodičů)
- osvojování místních názvů prostřednictvím práce s mapami
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žákovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno jedním pracovním listem (Cestujeme do České republiky – zajímavosti z krajů).

Doporučení z ověřování: Nedoporučujeme pracovní list zadávat k samostatné domácí práci. Žáci 5. ročníku nejsou ještě při práci s mapou zcela samostatní, při vypracování domácího úkolu je nutná asistence rodičů. Během vyučování mají možnost používat nástěnnou mapu České republiky, na které se umí orientovat, v domácím prostředí jim však tato mapa chybí. Musí tedy využívat internetové zdroje, se kterými neumějí tak dobře pracovat.

Zdroje:

- ČT edu: [Česká republika](#)
- Metodický portál rvp.cz: [Hádej, které jsem město](#)

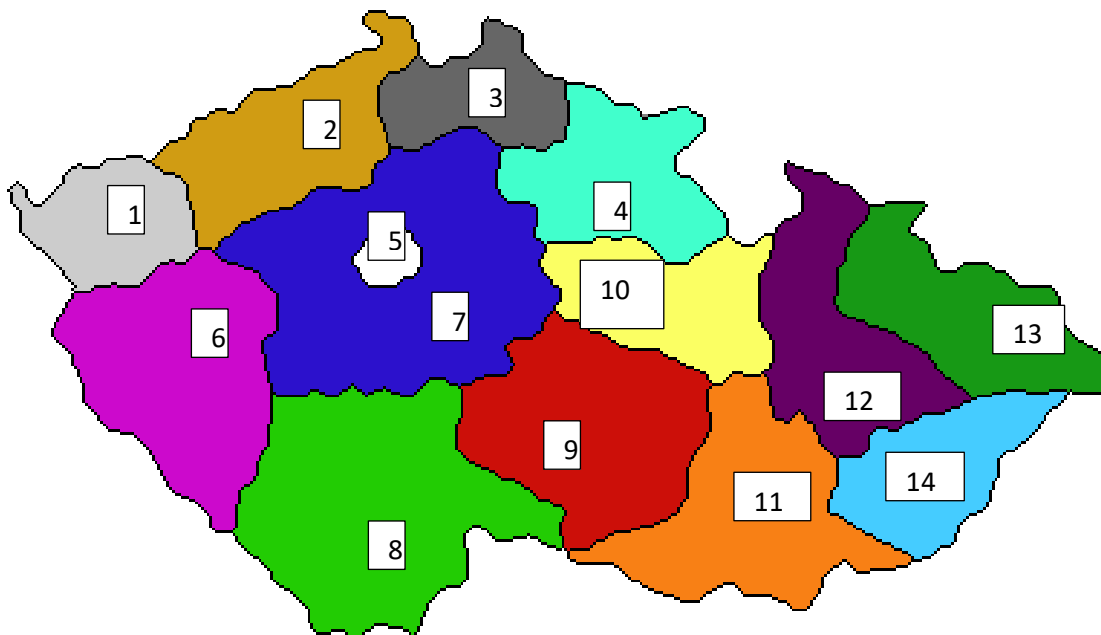
Cestujeme do České republiky – zajímavosti z krajů

Pracovní list 1

Doporučený ročník: 5.

Cíl: Žák se orientuje na mapě ČR, rozumí českým názvům; ví, že ČR je rozdělena na kraje; na základě dostupných informací určí místo na fotografii a přiřadí ho do konkrétního kraje.

1. Představte si, že připravujete nabídku cestovní kanceláře pro turisty, kteří by chtěli poznat různá místa v České republice. Nejprve připravte přehled jednotlivých krajů. Pracujte s vlastivědnou nebo jinou mapou a k číslicím přiřaďte názvy krajů.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

2. Na fotografiích jsou místa z různých míst České republiky. Podle informací z textů, s použitím libovolné mapy, případně podle informací z internetu je zkuste přiřadit k jednotlivým krajům (očíslovat).

- A) Není divu, že Kroměříž a její památky patří k nejnavštěvovanějším místům v České republice a je nazývána Hanáckými Athénami. V roce 1998 byly Arcibiskupský zámek a zahrady zapsány na listinu světového dědictví UNESCO. Kroměříž je městem architektury, kulturních, přírodních památek, výtvarného umění, galerií a hudby.

- B) Pokud se chcete podívat na nejnižší místo Moravy, pojedete k soutoku řek Moravy a Dyje. Kromě nádherné přírody lužních lesů si užijete i zvláštní pocit. Budete totiž na trojmezí, Česka, Slovenska a Rakouska. Státní hranice prochází řekami.

- C) Město bylo založeno ve 14. století Karlem IV. Podle pověsti je nechal císař vystavět po tom, co jeho lovecká družina náhodou objevila v lesích místo s termálními prameny. Karlovy Vary jsou světově jedinečné počtem léčivých horkých pramenů, které jsou soustředěny na jednom místě. V roce 2021 byly lázně zapsány na seznam světového dědictví UNESCO.

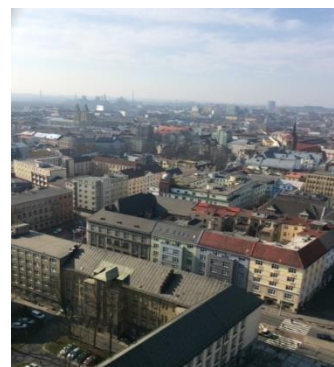

- D) Hrad Karlštejn, který se tyčí nad řekou Berouňkou, byl založen ve 14. století a zaujímá mezi českými hrady výjimečné postavení. Byl vybudován českým králem a římským císařem Karlem IV. jako místo pro uložení královských pokladů. Zcela ojedinělá je původní nástěnná výzdoba a soubor 129 deskových obrazů Mistra Theodorika v kapli sv. Kříže.

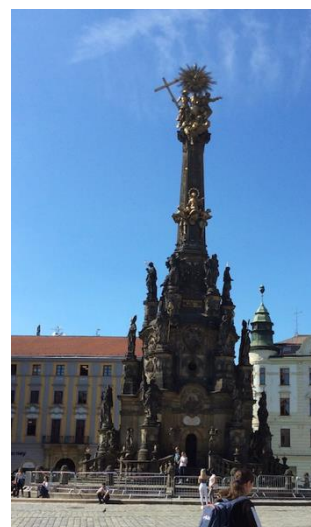
E) Po celou dobu své existence je město Děčín spojeno s řekou Labe. V minulosti byl významným říčním přístavem. V řečišti Labe pod Tyršovým mostem se nachází skalisko, které při nízkých vodních stavech vystupuje nad hladinu řeky. Říká se mu Hladový kámen a v dřívějších dobách lidí varoval, že se blíží doba strádání. Nedostatek vody a velká sucha přinášela neúrodu a plavci ztráceli svůj zdroj obživy, protože lodní doprava musela být zastavena.

F) Světově unikátní areál, kde se až do roku 1998 těžilo uhlí a vyrábělo železo, najdete v Ostravě. Průmyslový komplex se změnil na jedinečné vzdělávací a kulturní centrum. Jedinečná je i Vyhlídková věž Nové radnice, která je se svou výškou 85,6 m nejvyšší radniční věží v České republice.

G) Hora Ještěd se svým televizním vysílačem je zdaleka viditelná a stala se poznávacím znamením a dominantou celého kraje. Najdete ji jižně od Liberce. Na její vrchol se dostanete pěšky, nebo na kole. V současnosti na vrcholu naleznete nejen televizní vysílač, ale i hotel s restaurací a lyžařský areál.

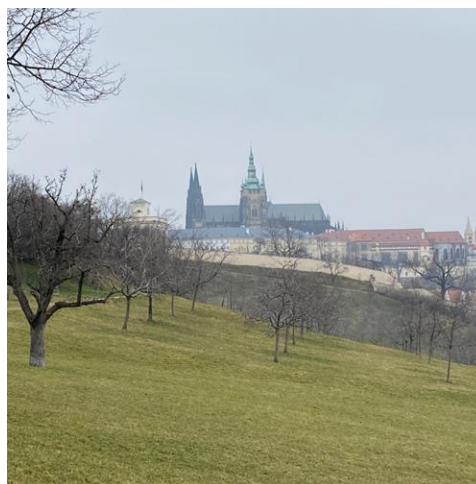
H) Olomoucký sloup Nejsvětější Trojice je dominantou v centru města. Svou velikostí a zdobením poutá pozornost turistů z celého světa. Jedná se o vůbec největší seskupení barokních soch do jednoho sousoší ve střední Evropě. Sloup měří 32 metrů a v jeho spodní části se nachází kaple. Od roku 2000 je na seznamu světového dědictví UNESCO.

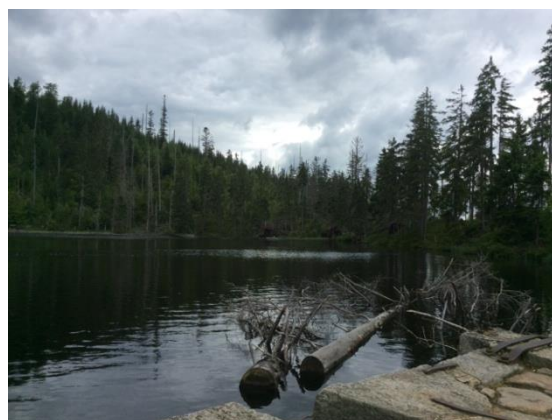
CH) V Safari Parku ve Dvoře Králové vás čekají ty pravé africké zážitky. Autem nebo safari truckem se můžete vydat na opravdové safari mezi volně se pohybující stáda zvířat. Najdete zde jediné Lví safari ve střední Evropě. Pěší procházka vás zavede mezi největší skupinu žiraf chovaných mimo Afriku nebo k nosorožcům, jejichž chovem se park proslavil.

I) Pražský hrad je odvěkým symbolem českého státu, nejvýznamnější českou památkou a zároveň jednou z nejvýznamnějších kulturních institucí. Podle Guinnessovy knihy rekordů je Pražský hrad, který tvoří rozsáhlý soubor paláců a církevních staveb, největším souvislým hradním komplexem na světě. Rozkládá se na ploše téměř 70 000 m² a je zapsán v seznamu světového dědictví UNESCO.

J) Při prohlídce renesančního zámku v Litomyšli si můžete všimnout, že jednotlivá sgrafita mají rozdílné motivy, každé psaníčko je jiné a na fasádě zámku byste jich mohli napočítat více než osm tisíc. Za prohlídku stojí také Klášterní zahrady, ve kterých můžete obdivovat sochy českého sochaře Olbrama Zoubka.

K) Prášílské jezero je jedním z pěti českých ledovcových jezer, která se nacházejí v Národním parku Šumava. Příroda kolem jezera nabízí příjemnou procházku. V blízkosti se nachází hora Poledník, která je návštěvníkům přístupná jen od května do září, protože vzhledem k extrémním klimatickým podmínkám v jejím okolí ještě v červnu leží sníh.

L) Třeboňsko, to je kraj rybníků. Rybník Svět, který je sedmým největším, se nachází na okraji města Třeboně. Je využíván přednostně pro rybochovné účely, ale najdete tu i dvě koupaliště. Po části hráze rybníka vede pěší cesta lemovaná vzrostlými, 300 let starými duby. Na hrázi stojí socha Jakuba Krčína, který se v 16. století na zakládání rybníků podílel.

M) Město Telč s překrásným historickým náměstím má neopakovatelnou pohádkovou atmosféru. K toulkám po jeho náměstí patří stinná podloubí se spoustou kaváren, cukráren a restaurací. Na městečko můžete pohlédnout z výšky z věže kostela sv. Ducha. Od roku 1992 je zapsáno na seznam světového dědictví UNESCO.

3. Vyberte si místo v České republice z předchozí nabídky nebo podle vlastního výběru. Domluvte se, jaké informace potřebujete, abyste ho mohli turistům představit a vybítout je k jeho návštěvě. Informace vyhledejte a připravte pozvánku pro turisty na samostatný list papíru.

Řešení pro učitele:

1 Karlovarský kraj, 2 Ústecký kraj, 3 Liberecký kraj, 4 Královéhradecký kraj, 5 Praha, 6 Plzeňský kraj, 7 Středočeský kraj, 8 Jihočeský kraj, 9 Kraj Vysočina, 10 Pardubický kraj, 11 Jihomoravský kraj, 12 Olomoucký kraj, 13 Moravskoslezský kraj, 14 Zlínský kraj

1C, 2E, 3G, 4CH, 5I, 6K, 7D, 8L, 9M, 10J, 11B, 12H, 13F, 14A

Zdroje:

- Happenstance. Wikimedia.org: *Czech-regions* [online]. 2006-06-04 [cit. 2021-10-15]. Dostupný pod licencí Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 na WWW: <<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Czech-regions.png>>.
- Fotografie soukromý archiv Hana Havlínová
- <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/o-meste/>
- <https://www.regiontourist.cz/co-podniknout/soutok-moravy-a-dyje/>
- <https://www.karlovyvary.cz/cs/nejvetsi-koncentrace-lecivych-pramenu-na-svete>
- <https://www.hrad-karlstejn.cz/cs>
- <https://www.idecin.cz/hladovy-kamen>
- <https://www.ostravainfo.cz/cz/objevuj-ostravu/pamatky-a-architektura/476-narodni-kulturni-pamatka-dolni-oblast-vitkovice.html>
- <https://www.rozhlednajested.cz>
- <https://tourism.olomouc.eu/sights/fountains-and-columns/detail=226/cs>
- <https://safaripark.cz>
- <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky>
- <https://www.litomysl.cz/turista>
- <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prochazka-k-prasilskemu-jezeru>
- <https://www.trebonsko.cz/rybnik-svet>
- <https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/vysocina/vysocina/telc>

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-05

Žák porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání českých reálií je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. Navázání na vlastní zkušenosti žáků z návštěvy České republiky nebo na vyprávění rodičů (prarodičů) napomáhá vytváření a uvědomování si vlastní identity, pěstování citového vztahu k českému prostředí, k rozvoji sounáležitosti s Českou republikou a k postupnému budování národní hrdosti.

Při osvojování výstupu se uplatňuje návaznost na očekávaný výstup:

- ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- nalezne a popíše rozdíly mezi životem v ČR a v zemi, kde žije (rozloha, počet obyvatel, velikost a počet obyvatel hlavního města, přístup k moři, podnebí, krizové telefonní linky, pravidla silničního provozu)
- pojmenuje rozdíly mezi oslavami Velikonoc a Vánoc v ČR a zemi, kde žije
- určí polohu ČR na mapě Evropy, zařadí ČR mezi středoevropské státy
- rozumí českým názvům na mapě České republiky a na mapě Evropy
- na příkladu uvede, co znamená, že je ČR součástí EU

Učivo: charakteristika ČR a obyvatelstva; ČR jako středoevropský stát a součást EU; měna; tísňová volání na území ČR; lidové tradice (Velikonoce, Vánoce)

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- výuka vycházející z vlastních prožitků žáka (návštěva ČR, vyprávění rodičů/prarodičů)
- osvojování místních názvů prostřednictvím práce s mapami
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty
- vytváření vlastního „českého“ portfolia

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žákovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno čtyřmi pracovními listy (Návštěva České republiky, Vánoční zvyky, Oslavy Velikonoc, Česká republika – člen Evropské unie).

Doporučení z ověřování: Před zařazením pracovního listu je vhodné vést s žáky rozhovory o České republice, která místa navštěvují pravidelně a jaká místa je nejvíce zaujala, jaké místo by chtěli navštívit třeba o prázdninách. Nedílnou součástí je práce s mapou ČR a vyhledávání míst, o kterých žáci budou hovořit. Jako nezbytné se ukázalo vysvětlení pojmu přírodní podmínky, vhodnou oporou mohou být obrázky různých druhů krajiny jak z hlediska členitosti, tak i rozdíl vesnice–město, připomenutí charakteristik ročních období v daném místě a v ČR.

Zdroje:

- ČT edu: [Česká republika](#)
- ČT edu: [Vánoční zvyky](#)
- ČT edu: [Velikonoce](#)
- ČT edu: [Co to je Evropská unie](#)
- Metodický portál, rvp.cz: [Adventní a štědrovečerní zvyky](#)
- Metodický portál, rvp.cz: [Vánoce](#)
- Metodický portál, rvp.cz: [Velikonoční kouzlení](#)
- Metodický portál, rvp.cz: [Česká republika](#)

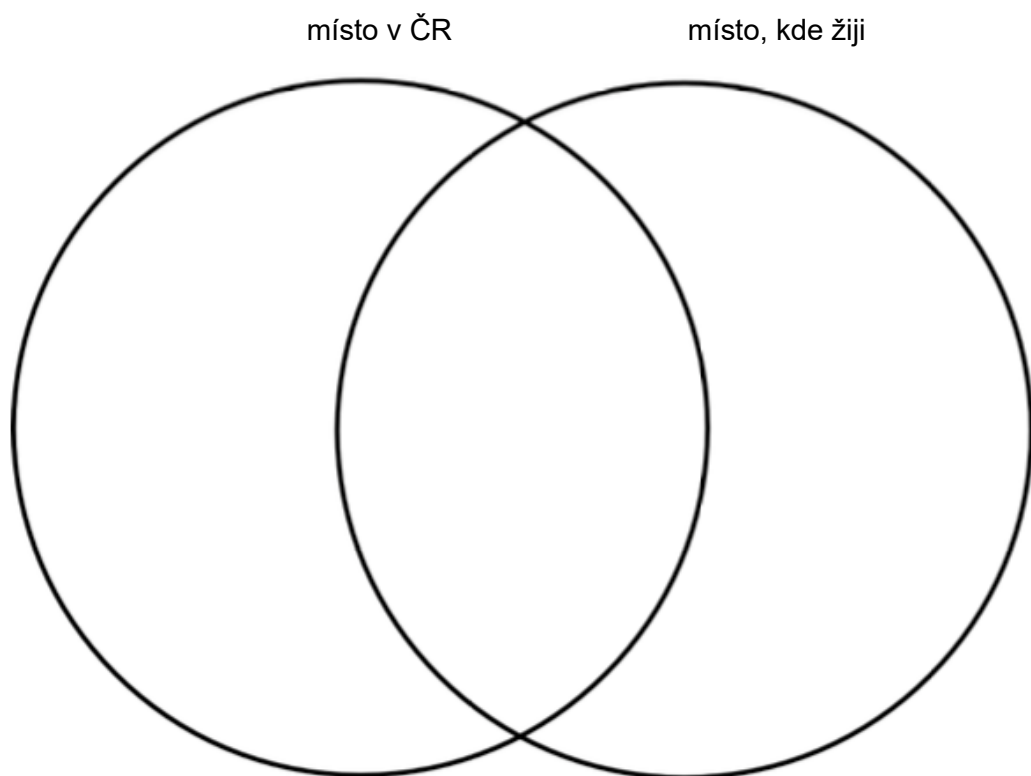
Návštěva České republiky

Pracovní list 1²

Doporučený ročník: 4.

Cíl: Žák porovná z hlediska přírodních podmínek a způsobu života lidí místo, kde žije, s místem, které navštívil nebo by chtěl navštívit v České republice. Vyhledá dané místo na mapě ČR.

1. Zapište název místa, které jste v České republice navštívili nebo byste chtěli navštívit:

2. Porovnejte zvolené místo s místem, kde žijete. Zamyslete se nad přírodními podmínkami a životem lidí. Shody a rozdíly zaznamenejte do Vennova diagramu. Do pravé části zapište, co je typické pouze pro vybrané místo v ČR, do levé části to, co je typické pouze pro místo, kde žijete, a do společného středu to, co je na obou místech stejné.

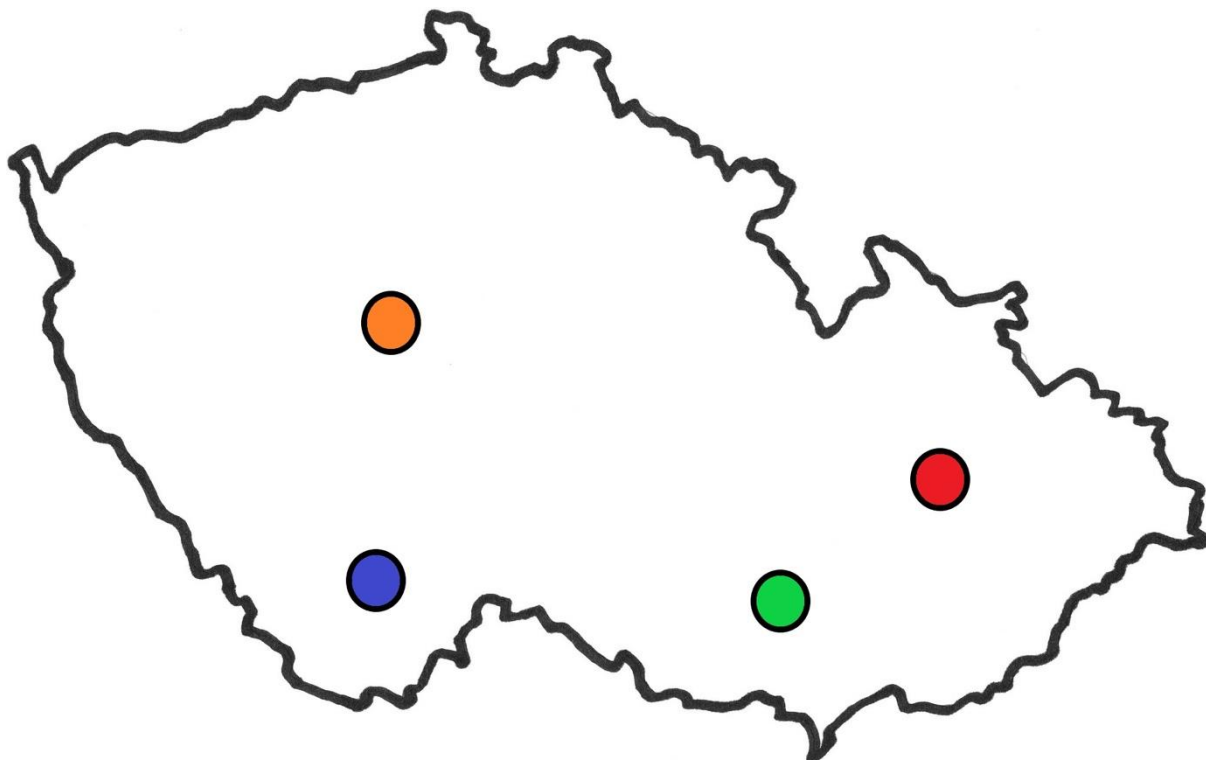

---

² Návrh pracovního listu vychází z publikace Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Člověk a jeho svět (NÚV, 2016, editorka Simona Šedá). Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/21343/metodicke_komentare_a_ulohy_je_standardum_zv_clovek_a_jeho_svet.pdf

3. Napište, co vás na vybraném místě zaujalo nebo proč byste toto místo chtěli vidět na vlastní oči:

4. Vyhledejte vybrané místo na mapě a zakreslete jeho přibližnou polohu:

5. Podle mapy nebo podle vlastní zkušenosti popište okolní krajinu daného místa, použijte místní názvy pro řeky, pohoří apod.

Vánoční zvyky

Pracovní list 2

Doporučený ročník: 4.–5.

Cíl: Žák se seznámí s vánočními zvyky v České republice a porovná je se zvyky, které se dodržují v místě, kde žije.

1. Zapište, co vás napadne, když se řekne slovo Vánoce:

2. Doplňte tabulku – do druhého sloupce napište zemi, kde žijete:

VÁNOCE	Česko	
Kdo nosí dárky dětem		
Kdy si děti dárky rozbalují		
Vánoční výzdoba		
Tradiční pokrmy		
Zvyky, které se dodržují		

3. Pusťte si videa a zapište si zvyky, které také v rodině dodržujete nebo které vás překvapily:

[Animovaná historie: Staré vánoční zvyky](#), [Vánoční zvyky](#)

dodržujeme	překvapilo mě

4. Použijte metodu Pětílístek a popište Vánoce:

V Á N O C E

Jaké jsou: _____

Co se při nich děje: _____

Věta (o čtyřech slovech): _____

Slovo stejného významu
jako na 1. řádce: _____

5. Podle dalšího videa [Šikulové: Vizovické pečivo](#) si můžete vyrobit tradiční vánoční ozdobu.

Zdroje:

- ČT edu: <https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?stranka=4&q=vánoce&tab=videa>

Oslavy Velikonoc

Pracovní list 3

Doporučený ročník: 5.

Cíl: Žák se seznámí s velikonočními zvyky v České republice a porovná je se zvyky, které se dodržují v místě, kde žije.

1. Zapište, jaké jsou podle vás symboly Velikonoc.

2. Přečtěte si text dvakrát. Při prvním čtení si vyznačte a vysvětlete neznámá slova. Podruhé si všimněte informací a označte si:

✓ známá informace (věděl/a jsem to)   ■ neznámá informace   ? chtěl/a bych vědět víc

Velikonoční týden začíná Květnou nedělí a končí Velikonočním pondělím.

Květná neděle je připomínkou příchodu Ježíše Krista do Jeruzaléma, kde byl uvítán palmovými ratolestmi. Proto se v tento den v kostelích světlí větvičky kočíček, břízy či vrby. Mezi tradiční zvyky Květné neděle patří nošení nového oblečení a zákaz pečení. Podle pověr by se pak zapekly i květy na stromech a nebyla by žádná úroda.

Na Modré pondělí by měl být zahájen velký úklid. Na Šedivé úterý by se měl dodržovat zvyk, při kterém se vymetají pavučiny a prach ze všech koutů v domě.

O Škaredé středě byl Ježíš zrazen Jidášem. Jidáš se podle pověstí v ten den na Ježíše mračil a škaredil, odtud pochází i název tohoto dne. Proto byste se neměli o Škaredé středě mračit, jinak vám to podle pověr zůstane. Mezi hlavní zvyky patří pečení jidášů, sladkého pečiva.

Na Zelený čtvrtek je vítáno všechno zelené. Připravují se zelené pokrmy z jarních bylinek (kopřivy, špenát, pažitka) a snídají se jidáše. Velký pátek je dnem, kdy byl Ježíš ukřižován a pohřben. Podle pověstí se na Velký pátek dějí zázraky a otevírají se poklady.

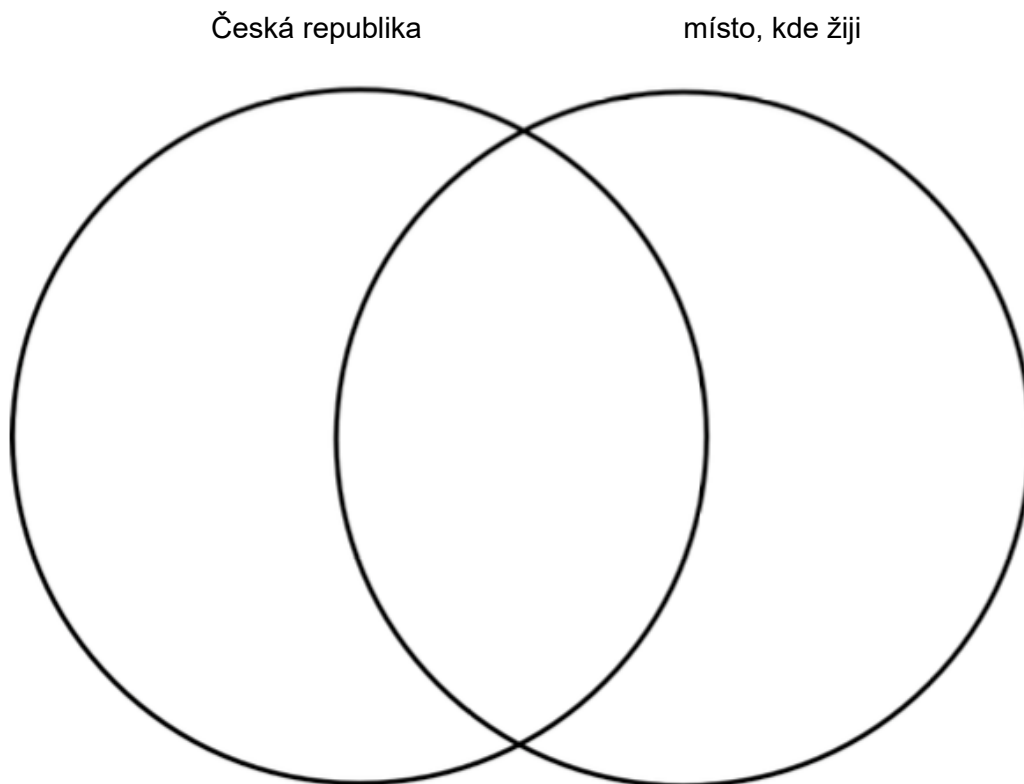
Na Bílou sobotu se nekonají žádné bohoslužby, po západu slunce už však začíná Velká noc. O této noci vstal Ježíš Kristus z mrtvých. K Bílé sobotě patří hodně zvyků, lidé třeba třásli ovocnými stromy, aby byla dobrá úroda.

V neděli na Boží hod velikonoční se v kostelích slouží mše. Po půstu se může opět začít jíst maso. Je zvykem péct beránky a mazance, chlapci pletou pomlázky na Velikonoční pondělí.

Na Velikonoční pondělí chodí chlapci a muži koledovat s pomlážkami k děvčatům, aby si mrskáním vykoledovali vajíčko. U té příležitosti odříkávají a zpívají koledy. Ke snídani se jí mazance a velikonoční beránci, oblíbená je také velikonoční nádivka.

3. Pusťte si video [Velikonoční zvyky a tradice](#) a porovnejte oslavy Velikonoc v Česku a v zemi, kde žijete. Shody a rozdíly zaznamenejte do Vennova diagramu.

4. Představte jeden velikonoční zvyk ze země, kde žijete.

Zdroje:

- ČT edu: <https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?stranka=2&q=velikonoce&tab=videa>
<https://www.ceskevelikonoce.cz/>

Česká republika – člen Evropské unie

Pracovní list 4

Doporučený ročník: 5.

Cíl: Žák dokáže najít ČR na mapě Evropy, pojmenuje sousední státy a vlastními slovy vysvětlí, co to znamená, že patří mezi členy EU.

1. Podívejte se na video [Co je to Evropská unie](#) a zakroužkujte písmeno, podle toho, zda je tvrzení pravdivé, nebo ne.

	ANO	NE
Česká republika je součástí Evropské Unie.	B	M
V České republice se platí eurem.	I	R
Součástí Evropské unie mohou být státy z celého světa.	L	U
Každý stát EU si může uchovat svoji kulturu, jazyk, vlajku, hymnu.	S	Á
Češi mohou bydlet, pracovat, chodit do školy i v jiné zemi, která je členem EU.	E	N
Evropská unie má na svojí vlajce 14 hvězdiček.	O	L

Na prázdné linky doplňte zakroužkovaná písmena:

Hlavním městem a sídlem úřadů Evropské unie je _ _ _ _ _ .

2. Označte, kde se na mapě Evropy nachází Česká republika. Vyjmenujte státy, které s ČR sousedí (použijte mapy).

3. Vyberte správné možnosti:

Česká republika patří mezi jihoevropské – východoevropské – středoevropské – západoevropské státy. Polsko – Slovensko – Itálie – Německo – Rakousko sousedí s Českou republikou. Česká republika má – nemá přímý přístup k moři.

4. Uved'te alespoň jeden příklad, jak, kde nebo kdy český občan pozná, že je ČR členem Evropské unie.

5. Přečtete si text a podtrhněte si informace, které jsou pro vás nové:

Česko je středoevropská země. Hlavní město Praha je jedním z nejstarších měst v Evropě a jeho historické centrum přitahuje mnoho turistů. V Česku žije 10,6 milionu lidí. Úředním jazykem je čeština, českou měnou je česká koruna. Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004.

6. Vyhledejte odpovědi na otázky:

Kolik je nyní členských států Evropské unie?

Je země, ve které žijete, členem Evropské unie?

Za kolik českých korun lze směnit 1 euro?

7. Napadly vás při plnění úkolů v pracovním listě nějaké další otázky? Napište si je a pokuste se na ně nalézt odpovědi.

Zdroje:

- ČT edu: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1887-co-je-to-evropska-unie?vsrc=vyhledavani&vsrid=evropska+unie>
- https://europa.eu/european-union/index_cs

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-1-06

Žák rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam.

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání českých reálií je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. Získání povědomí o státním zřízení, politickém systému ČR a znalost státních symbolů napomáhají rozvoji sounáležitosti s Českou republikou a k postupnému budování národní hrdosti.

Při osvojování výstupu se neuplatňuje návaznost na předchozí očekávané výstupy. Téma státních symbolů lze zařadit i dříve než ve 2. období 1. stupně.

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- vlastními slovy popíše státní zřízení ČR
- zná jméno současného prezidenta ČR
- rozpozná české státní symboly a uvede příklad jejich použití

Učivo: země, odkud pocházím – státní zřízení a politický systém ČR; státní symboly

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty
- vytváření vlastního „českého“ portfolia

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žakovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno jedním pracovním listem (Symboly české státnosti).

Zdroje:

- ČT edu: [Státní symboly](#)
- ČT edu: [Průvodce českou státností](#)
- Metodický portál RVP.CZ: [Státní symboly ČR](#)
- Hlavínová, Kateřina. Hymna. In: [49 námětů pro rozvoj čtenářské, digitální a matematické gramotnosti na 1. stupni základní školy](#). NPI ČR, 2021.

Symbyly české státnosti

Pracovní list 1

Doporučený ročník: 5.

Cíl: Žák rozpozná státní symboly ČR, uvede příklad jejich použití. Zná jméno současného prezidenta. Uvede, co si představuje pod pojem demokracie, na příkladu vysvětlí, v jakých situacích a jak probíhá hlasování (volby).

1. Napište, co vás napadne, když se řekne demokracie. Pak se podívejte na [video](#) a zapsané informace doplňte, případně opravte.

2. V Pětílístku shrňte, co znamená HLASOVÁNÍ. Řekněte, v jakých situacích hlasování probíhá.

HLASOVÁNÍ

Jaké je: _____

Co se při něm děje: _____

Věta (o čtyřech slovech): _____

Slovo stejného významu
jako na 1. řádce: _____

3. Pojmenujte státní symboly České republiky. Náповědu najdete v přesmyčkách nebo zde. Ke každému symbolu uveďte příklad, kdy nebo kde se používá.

TNÍSTÁ KAVLAJ

SKÁZIPREDEMENT DARSTANTA

NÍSTÁT NAHYM

SNÍTÁT VYBAR

LÝMA STTNÍÁ NAZK

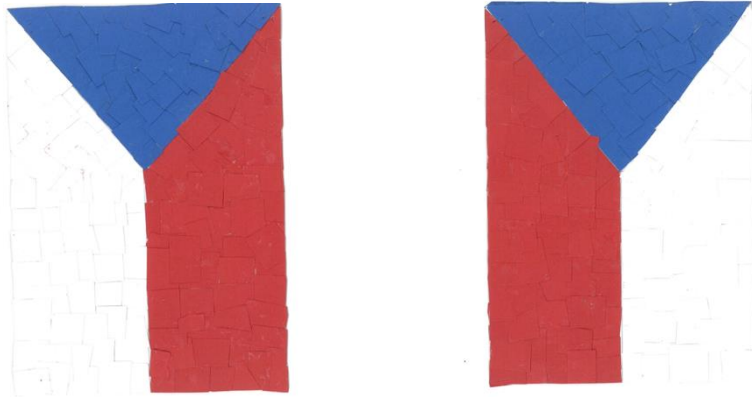

KÝVEL TÍSTÁN KANZ

STNÍÁT ČEPEŤ

4. Prohlédněte si dva obrázky státní vlajky, která visí svisle směrem dolů. Rozhodněte, která není pověšena správně, a zdůvodněte proč.

5. Některý ze státních symbolů si můžete sami vytvořit, například jako koláž státní vlajky na obrázku v zadání 3. Budete potřebovat čtvrtku, barevné papíry, nůžky a lepidlo. Barevné papíry nastříháte na menší kousky, kterými polepíte jednotlivé části vlajky.
6. Víte, kdo je prezidentem České republiky? [Tady](#) se o něm můžete dozvědět více.

Zdroje:

- <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/statni-symboly>
- <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr>
- Fotografie koláží vlajek Hana Havlínová – soukromý archiv

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-3-3-02

Žák pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu.

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání minulosti a života předků je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. Budování povědomí o české historii a o významných osobnostech, které jsou spjaty s Českou republikou, směřuje k pěstování citového vztahu k českému prostředí i k postupnému budování národní hrdosti.

Výstup je propojen s očekávaným výstupem:

- ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- uvede příklad historické nebo kulturní památky vybraného kraje (místa, odkud pochází)
- uvede příklad světově známého českého rodáka a oblast, ve které působil nebo působil (např. umění, sport, věda)
- popíše nebo zvoleným způsobem ztvární vybranou událost z minulosti spjatou s místem, odkud pochází

Učivo: významné historické nebo kulturní památky vybraného kraje; světově známí čeští rodáci; významné události místa, odkud pochází

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- využití orální historie (vyprávění rodičů/prarodičů)
- využití vlastní zkušenosti z návštěvy ČR
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žákovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno třemi pracovními listy (Zveme vás na výlet za památkami České republiky, Češi známí i neznámí, Zpátky v čase).

Doporučení z ověřování: Před zařazením pracovního listu Češi známí i neznámí jsme se v souvislosti s olympijskými hrami v Pekingu a úspěchem Ester Ledecké věnovali dalším známým českým osobnostem z různých odvětví.

Zdroje:

- Herink, Josef: [Orální historie](#). Metodický portál rvp.cz.
- [ČT edu](#): videa k významným českým osobnostem

Zveme vás na výlet za památkami České republiky

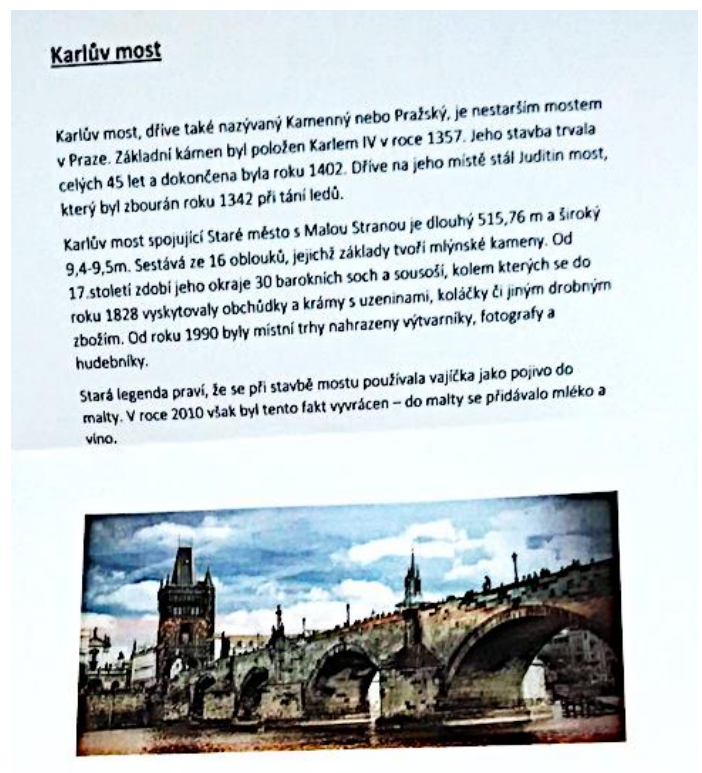
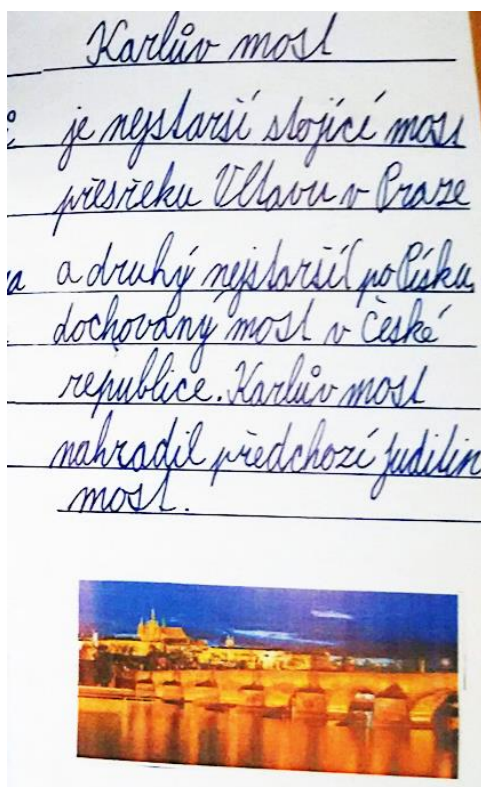
Pracovní list 1

Doporučený ročník: 3.

Cíl: Žák vyhledá, zpracuje a prezentuje informace o vybraném historickém objektu.

1. Napište, co si představujete pod slovem HISTORICKÁ PAMÁTKA.

2. Historickou památkou může být například i most. Prohlédněte si práce dětí a podívejte se na [video](#). Představují vám stejný most, který je historickou památkou.

3. Odpovězte na otázky:

Jak se most z ukázky jmenuje?

Kde se nachází?

Čím je zajímavý?

Proč je považován za historickou památku?

Proč bychom ho měli navštívit?

4. Vyberte si památku na libovolném místě v České republice. Zjistěte si o ní potřebné informace a představte ji ostatním.

Zdroje:

- Fotografie žákovských prací Hana Havlínová – soukromý archiv

Češi známí i neznámí

Pracovní list 2

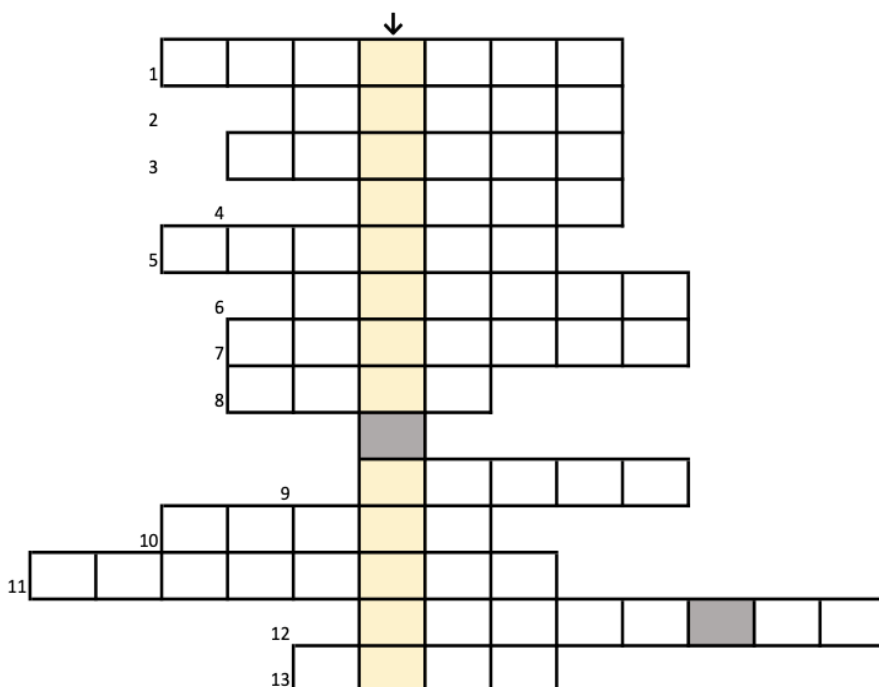
Doporučený ročník: 3.

Cíl: Žák vyhledá, zpracuje a prezentuje informace o světově známé české osobnosti.

1. Přečtěte si jména osobností a zjistěte, čím jsou nebo byly. Doplňte křížovku a odhalíte, co tato jména spojuje.

VÁCLAV HAVEL, JAROMÍR JÁGR, KAREL IV., J. A. KOMENSKÝ, ANTONÍN DVOŘÁK, ZDENĚK MILER, T. G. MASARYK, JOSEF LADA, TOMÁŠ BAŤA, KAREL GOTT, MILOŠ FORMAN, JOSEF ČAPEK, ESTER LEDECKÁ

1. hokejista Jágr
2. lyžařka a snowboardistka Ledecká
3. hudební skladatel Antonín
4. král obuvi Tomáš
5. výtvarník Miler
6. režisér Miloš
7. první československý prezident T. G.
8. zpěvák Karel
9. spisovatel Josef
10. prezident Václav
11. učitel národů J. A.
12. král a císař
13. malíř Josef

Jsou to současné, nebo historické, světově známé _____.

2. Znáte další významné české osobnosti? Napište je společně s oblastí, ve které působí nebo působily.

3. Vyberte si jednu osobnost, která má nějaký vztah k České republice, a představte ji. Napište jméno, ve které oblasti působí (působila) a proč si myslíte, že je významná.

Zpátky v čase

Pracovní list 3

Doporučený ročník: 3.

Cíl: Žák zjistí informace o události z minulosti, která souvisí s konkrétním místem v České republice nebo s životem jeho rodiny v České republice, a zvoleným způsobem je zachytí.

1. Co myslíte, že znamená slovo DĚJINY?
2. Přečtěte si, jak dějiny popisuje básník Jiří Žáček³.

Všechno, co se děje, tvoří dějiny neboli historii. Historie vesmíru je dlouhá miliardy let, dějiny lidstva několik milionů let. Dějinami se zabývají historikové, kteří čerpají poznatky z archeologických nálezů i z písemných a obrazových záznamů. Dějiny ovšem nekončí dnešním dnem, pokračují dál – i dnešek se zítra stane dějinami.

3. Svou minulost mají lidé, věci, státy i jednotlivá místa. Vyberte si místo v České republice, odkud pochází vaše rodina nebo které dobře znáte, a zjistěte, zda se k němu váže nějaká místní pověst, zajímavá událost nebo proměna.

Nejprve si promyslete a запиšte, kde (od koho) budete informace zjišťovat:

Napište si otázky, na které byste potřebovali znát odpověď:

Zjištěné informace si запиšte:

4. Vyberte si nejdůležitější nebo nejzajímavější událost. Pokud potřebujete, zjistěte k ní další podrobnosti a zpracujte ji tak, abyste ji mohli prezentovat. Můžete například napsat příběh, nakreslit obrázek (komiks), zahrát scénku, natočit video.

Promyslete si, co budete potřebovat, případně koho požádáte o pomoc.

---

³ Žáček, Jiří: Encyklopedie pro děti 21. století. Albatros Media, 2018, s. 27 (zkráceno). ISBN 978-80-00-05080-5.

METODICKÉ UKOTVENÍ OČEKÁVANÉHO VÝSTUPU RVP ZV ČJS-5-3-03

Žák srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik.

Zdůvodnění potřebnosti očekávaného výstupu pro výuku v zahraničí:

Poznávání minulosti a života předků je zaměřeno na rozvíjení schopnosti žáků rozumět českému prostředí a cítit se v něm dobře. Budování povědomí o české historii a o významných osobnostech, které jsou spjaty s Českou republikou, směřuje k pěstování citového vztahu k českému prostředí i k postupnému budování národní hrdosti.

Při osvojování výstupu se uplatňuje návaznost na očekávaný výstup:

- ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu

Indikátory – osvojení očekávaného výstupu znamená, že žák:

- vyhledá a zpracuje informace o způsobu života na českém území ve vybraném časovém období a sdílí je s ostatními
- umístí na časovou osu vybrané dějinné události
- zvoleným způsobem ztvární příběh vybrané osobnosti a vlastními slovy objasní její význam v českých dějinách
- na vybraném předmětu ilustruje jeho proměny v průběhu času
- na základě historických map popíše územní vývoj českých zemí

Učivo: minulost země, odkud pocházím: proměny způsobu života, bydlení; předměty denní potřeby; dějiny jako časový sled událostí; historické a kulturní památky související s konkrétním historickým obdobím; osobnosti, které měly vliv na proměny českého území a na utváření české státnosti (např. Cyril a Metoděj, sv. Václav, Karel IV., Rudolf II., Jan Amos Komenský, Marie Terezie, T. G. Masaryk, Václav Havel)

Základní metodická doporučení:

- aktivní zapojení žáků do výuky
- využití orální historie (vyprávění rodičů/prarodičů)
- využití vlastní zkušenosti z návštěvy ČR
- práce s historickými mapami a různými historickými prameny
- práce s informacemi z doporučených zdrojů (včetně digitálních)
- využití metod RWCT při práci s informativními texty
- vytváření vlastního „českého“ portfolia

Doporučené způsoby hodnocení:

- sebehodnocení žáků (podle předem stanovených kritérií)
- sledování pokroku prostřednictvím žákovského portfolia
- průběžné formativní hodnocení učitelem

Možné naplnění uvedených indikátorů je ilustrováno třemi pracovními listy (Územní vývoj českých zemí, Historické osobnosti, včetně úvodní aktivity, Proměny dopravních prostředků).

Zdroje:

- Herink, Josef. [Orální historie](#). Metodický portál rvp.cz.
- [ČT edu](#): videa k významným českým osobnostem, kulturním památkám, historickým obdobím a historickým slohům
- ČT edu: [Historická móda](#)
- ČT edu: [Minulost z pohledu architektury](#)
- ČT edu: [Orientace v čase II](#)
- [Jiný svět na školách](#): Audiovizuální výukové lekce
- [HistoryLab](#)
- Hlavínová, Kateřina. Potravinové lístky. In: [49 námětů pro rozvoj čtenářské, digitální a matematické gramotnosti na 1. stupni základní školy](#). NPI ČR, 2021.

Územní vývoj českých zemí

Pracovní list 1

Doporučený ročník: 5.

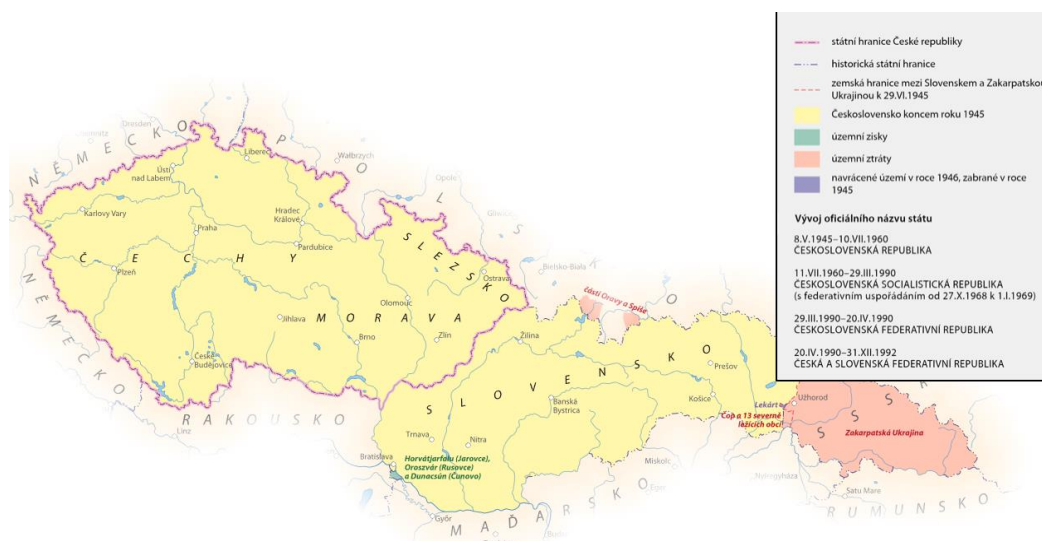
Cíl: Žák pracuje s informacemi z textu a z ilustrací, vlastními slovy popíše proměny území ČR, přiřadí vybrané mapy k časové ose. Dohledá a zpracuje informace ke zvolenému období.

1. Libovolným způsobem si znázorníte časovou osu. Rozstříhnete mapy a přiřadíte je k časové ose.
2. Vyberte si území v jednom časovém období, dohledejte informace o životě lidí v dané době a prezentujte je ostatním.
3. Porovnejte území ve dvou časových obdobích, řekněte, v čem se shodují a odlišují, a zkuste odůvodnit, proč tomu tak je.

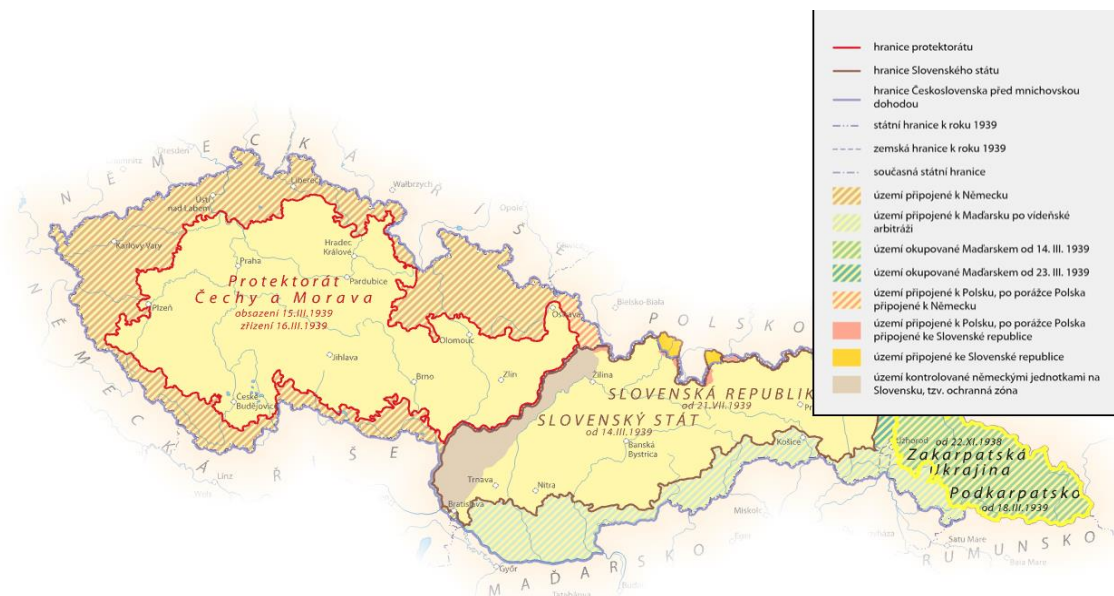
Podobu hranic a území Československa v letech 1919–1920 ustanovily smlouvy versailleského mírového systému. Smlouvy vymezyly československé hranice s Německem, s Rakouskem a s Maďarskem. Zásadní požadavky Československa navrhl Tomáš Garrigue Masaryk už během 1. světové války. Samotné hraniční úpravy probíhaly až do roku 1924.

Nacistickou okupací českých zemí a ustanovením samostatného Slovenského státu v březnu 1939 se veškeré území Čech, Moravy a Slezska stalo součástí Německa (třetí říše) až do konce 2. světové války a kapitulace Německa v roce 1945.

Československo bylo v roce 1945 obnoveno v hranicích, které byly platné k 30. září 1938. Podkarpatská Rus se po 2. světové válce stala podle smlouvy mezi Československem a Sovětským svazem součástí Ukrajinské sovětské socialistické republiky. Roku 1947 převzalo Československo od Maďarska tři obce na pravém břehu Dunaje.

K významnějším změnám státní hranice v letech 1947 až 1992 nedocházelo. Rozdělení Československa a vznik dvou samostatných států – České republiky a Slovenské republiky k 1. lednu 1993 – přinesly menší úpravy hranic, které se týkaly několika osad u hranic nově vzniklých států.

Zdroje:

- Český historický atlas. [online]. Dostupné z: <http://cha.fsv.cvut.cz/atlas.php>
- <https://www.google.com/maps/place/Česko/@49.7170645,13.2298292,770111m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x470b948fd7dd8243:0xf8661c75d3db586f!8m2!3d49.817492!4d15.472962!5m1!1e4?hl=cs>

Historické osobnosti – úvod

Úvodní aktivita k pracovnímu listu 2

Doporučený ročník: 5

Cíl: Vysvětlí vlastními slovy význam vybrané historické osobnosti pro český národ a jeho historii.

1. Společný brainstorming – tvorba myšlenkové mapy: Žáci po určenou dobu (např. 3 minuty) zapisují na jednotlivé lístečky jména osobností, které jsou spojeny s českou historií (z různých oblastí – politika, kultura, sport, vzdělávání, věda...); společně lístečky roztřídí do skupin, podle oblastí, se kterými jsou osobnosti spojeny, a vytvoří myšlenkovou mapu. Tuto část lze realizovat i online např. prostřednictvím [OrgPadu](#).
2. Každý žák si vybere jednu osobnost, o které zjistí informace z doporučených zdrojů (dostupné encyklopedie, online zdroje, krátké, učitelem připravené texty, učebnice). Na základě zjištěných informací vypracuje zadání v pracovním listu (zadání směřuje k představení dané osobnosti).
3. Žák představuje „svou“ osobnost (s oporou o informace z pracovního listu), ale nesdělí její jméno. Ostatní se pokusí na základě informací, které jim poskytne, určit/odhadnout, o kterou osobnost z myšlenkové mapy se jedná.
4. Společně přiřadí jednotlivé osobnosti na časovou osu a mohou si odpovědět na otázky, zda se osobnosti mohly potkat, ve kterém období žily, proč jsou považovány za významné pro českou historii apod.

Zdroj:

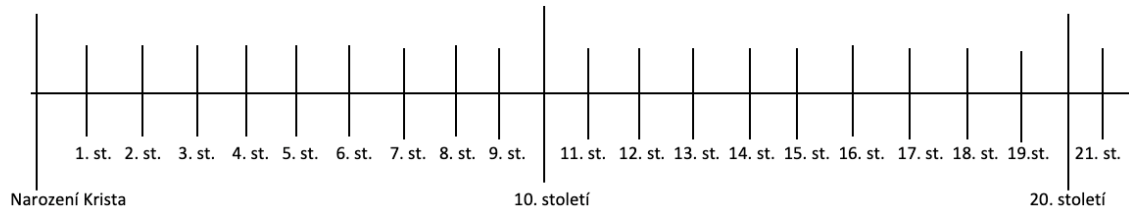
<https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?q=osobnost>

Historické osobnosti

Pracovní list 2

Doporučený ročník: 5.

Cíl: Vysvětlí vlastními slovy význam vybrané historické osobnosti pro český národ a jeho historii.

1. Zaznamenejte na časovou osu období, kdy vybraná osobnost žila.
2. Zkuste zjistit podrobnosti o životě v dané době (např. jak se vaše osobnost oblékala, jaké dopravní prostředky mohla používat, kde mohla bydlet, co jedla, které věci denní potřeby mohla používat).

3. Představte si, že osobnost, kterou jste si vybrali, chcete navrhnout prezidentovi České republiky na udělení nejvyššího státního vyznamenání – [Řádu bílého lva](#). Vypracujte její životopis a zdůvodnění, proč by měla vyznamenání získat. (Nemusíte vyplnit všechny údaje).

Jméno:

Rok a místo narození:

Případně rok úmrtí:

Obor, o který se zajímala/zajímá:

Znalost jazyků:

Silné stránky (co osobnost uměla/umí):

Slabé stránky:

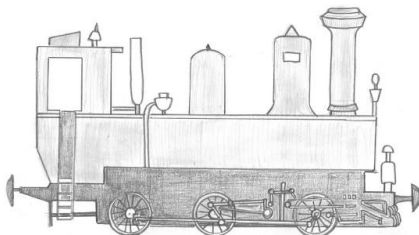
Zásluhy (proč by měla získat ocenění):

Zajímavost, kterou byste o osobnosti chtěli prozradit:

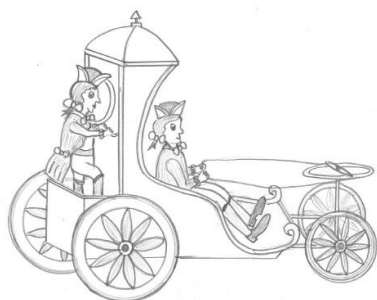
1 __

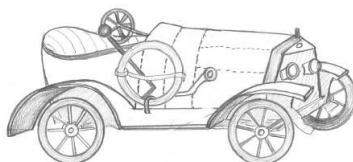
2 __

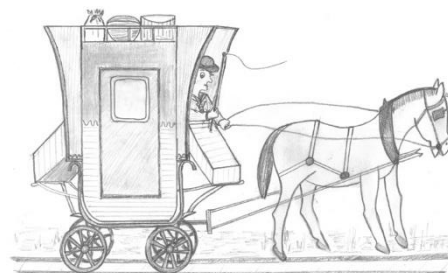
3 __

4 __

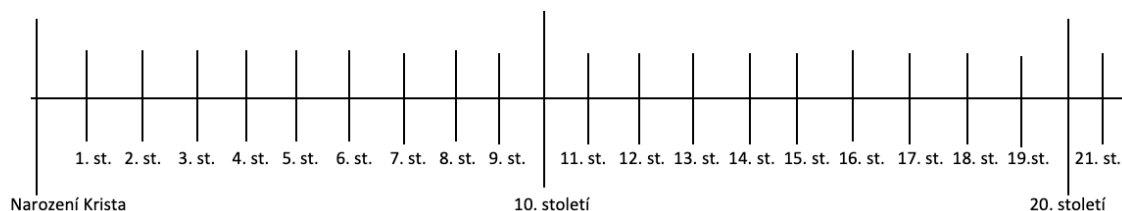

5 __

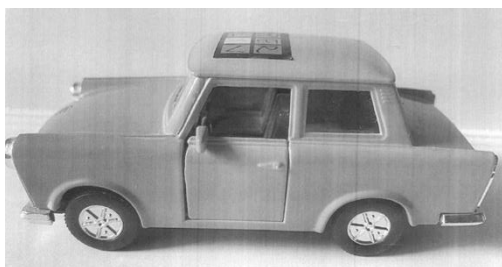

6 __

4. Přiřaďte jednotlivé dopravní prostředky na časovou osu:

5. Velmi rychle se proměňuje podoba automobilů. Ten, který je na fotografii, se nazývá Trabant. Zjistěte, ve kterém období byste s ním mohli cestovat, a přiřaďte ho také na časovou osu. Mohli s ním cestovat vaši rodiče nebo prarodiče?

6. Zjistěte, jaké dopravní prostředky používali vaši rodiče a prarodiče. Doplňte informace do tabulky:

POUŽÍVANÉ DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY			
	JÁ	RODIČE	PRARODIČE
krátké cesty			
dlouhé cesty			

7. Porovnejte způsoby cestování dříve a nyní. Jaké jsou podle vás plusy a minusy dnešního cestování?

Řešení: 1A, 2E, 3F, 4C, 5B, 6D

Zdroje:

- Havlíňová, Hana. Orientace v čase II: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/9946-ucitelka-3-5-tr-orientace-v-case-ii?vsrc=vyhledavani&vsrid=Havl%C3%ADnov%C3%A1>
- Kaufman, Joe. 1981. Proč a jak. O nástrojích, přístrojích a strojích. Praha: Albatros.
- Tůma, Jan. 1980. Velký obrazový atlas dopravy. Praha: ARTIA.
- Ilustrace Helena Stránská – soukromý archiv.
- Fotografie Hana Havlíňová – soukromý archiv.

Závěr

Ověřování metodického materiálu proběhlo ve 2. pololetí školního roku 2021/2022 v České škole bez hranic v Ženevě a v České škole bez hranic v Paříži. Vyučující používali pracovní listy především k motivaci žáků a k uvedení do daného tématu a jako podporu k osvojení konkrétního výstupu. Pracovní listy lze využít také k ověření, zda žáci mají dané téma/výstup dostatečně osvojené, nebo jako podklad pro hodnocení. Jako nevhodné se ukázalo zadávání pracovních listů k domácímu opakování a procvičování. Pokud žáci nemají dostatečně upevněnou slovní zásobu a dovednost pracovat s informacemi a mapami z online zdrojů, potřebují vedení a podporu rodičů. Doporučujeme používat vlastivědné mapy a atlasy určené pro školní výuku, které jsou přizpůsobeny potřebám žáků na 1. stupni.

Pokud vyučující používá české učebnice pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět (prvouka, vlastivěda), není nutné, aby si žáci osvojili všechny zde uváděné informace. Závazné jsou očekávané výstupy RVP ZV, respektive vzdělávací obsah uvedený ve školním vzdělávacím programu. V charakteristice vzdělávací oblasti je mimo jiné uvedeno: „*Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti, utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději.*“ [RVP ZV, 2021, s. 47] V tematickém okruhu Místo, kde žijeme by různé činnosti a úkoly měly přirozeně probudit kladný vztah k místu, odkud žáci pocházejí, a rozvíjet jejich cítění a vztah k České republice. Podstatou tematického okruhu Lidé a čas je vyvolat u žáků zájem o minulost, kulturní bohatství naší země a seznámit je s významnými okamžiky souvisejícími s českým územím.

Hana Havlínová

**Člověk a jeho svět
v českých školách v zahraničí**

Metodický materiál pro učitele 1.–5. ročníku základní školy

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,
Senovážné nám. 25, 110 00, Praha 1

Rok vydání: 2022

První vydání

ISBN 978-80-7578-110-9

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu České republiky
najdete na webových stránkách www.npi.cz

